

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Կ Ա Ն Ո Ն Ք

ՊԱՐՏԱԻԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ

(ՍԻՈՎՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ)

Ա. ՇԽԱՏԱՍԻՐԵԿ
ԱՐՍԷՆ ՎԱՐԳ. ՂՆՏՃԵԱՆ

(ԱՐՏԱՏՅԱԾ ԱՐԱՐԱՏ ԱՄՖԱԳՐԻԿ)

Վ Ա Ղ Ա Ր Շ Ա Պ Ա Տ

ՏՊԱՐԱՆ ՄԱՅԻ ԱՐՈՈՂ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ

1905

348
2-72

MAR 2010

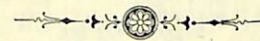
Կ Ա Ն Ո Ն Ք

Պ Ա Ր Տ Ա Ի Ի Ա Չ Գ Ա Յ Ի Ն Ժ Ո Ղ Ո Վ Ի

(Ս Ի Ո Վ Ն Կ Ա Ք Ո Ղ Ի Կ Ո Ս Ի)

Ա շ խ ա ս ա ի ռ ե ց
Ա Ր Ս Է Ն Վ Ա Ր Դ Ղ Ն Ճ Ե Ա Ն

(Ա Ր Տ Ա Ս Կ Վ Ճ Ա Ր Ա Ր Ա Ս ա մ ֆ ա զ ր ի ց)

Վ Ա Ղ Ա Ր Շ Ա Պ Ա Տ

Տ ա ր ա ն Մ ա յ Ր Ա ր ո ո յ Ա. Է ջ մ Ի ա ձ ն ի

1905

19 JUN 2013

Ա.Ռ.Ս.ՉԱԲԱՆԻ ՏԵՂ

Այդուանից Պարտաւ քաղաքում Հայ-Աղուան հոգևոր աշխարհական ներկայացուցիչների ժողովի թողած նյութանոնները—«կանոնք Սիոնի Հայոց կաթողիկոսի»—ի առանձին հետաքրքրութեան ու խորհրդածութիւնների հետ են ներկայացնում իրենց նախաբանով:

Ժողովի սահմանած 24 կանոնների սկզբում գրուած այդ բաւականին ընդարձակ նախաբանը մի խիստ արժեքաւոր պատմական վաւերագրութ է Հայ եկեղեցու իրաւունքի իտութեան համար, բայց նամանաւանդ նրա «կրաւունքի սղբեր» հիմնարկութեան (ինստիտուտ) համար: Այս հանրապետ տողերում տեղը չէ մանրամասնորէն կանգ առնել այդ խնդրի վրա մեր նպատակն էր ժայն մի քանի խօսքով մատնացոյց անել ներկայ հրատարակութեանս այդ արևոր կէտի վրա:

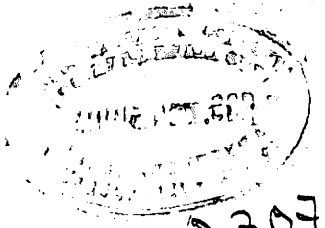
Անցնենք մի քանի կարևոր բացատրութիւններ տալ Պարտաւի ժողովի կանոններ պարունակող ձեռագրերի մասին որ մենք աչքի առաջ ենք ունեցել այս կանոնների համեմատելիս:

Ս. Էջմիածնում եղած այն կանոնադրերը որոնք իրենց մէջ պարունակում են Պարտաւի ժողովի կանոնները թւով 27 են, որոնց համեմատութիւններն անելուց յետոյ համեմատել ենք նաև Ալեքսանդրապոլի Հոգևոր կառու ե թիֆլիսի կոնսիստորիայի օրինակները: ու ըստ մեր հասկացողութեան վերականգնել ընտիր ընթերցուածները:

Այդ բոլոր կանոնադրերը բաժանել ենք երեք խմբի, որոնցից, հետագանիւրն ունի հետևեալ ձեռագրերը—

Ա. խումբի №№ 89, 452, 740, 746, 759, 761, 994. Սինոդի Արզար Յովհաննիսեանի, Թիֆլիսի կոնսիստորիայի

Дозволено цензурою 10 мая 1905 г. г. Тифлисъ.

930757

~ 5 1 ~

Բ. խումբ. №№ 88. 90. 450. 451. 453. 736. 446 449. 831. Պատկանեանի, ձեմարանի, Տիրայր վարդապետի, Ռ. Մաղաթեանի, Ալէքսանդրապօլի Հոգևոր կառավարութեան.

Գ. խումբ. №№ 87. 739. 741. 743. 750:

Ընդհանուր թւահամար ունեցողներէց Ա. խմբի № 89. 452. 740. 746 և 761 կանոնագրերի Պարտաւի ժողովի կանոններն սկսուում են ՌՄԺԶ (1216) թւահամարով ու կանոնները լրիւ 24 թւահամար ունին: Սոյն խմբի մնացած № 759, Թիֆլիսի կոնսիստ. Սինօզի և Աբգարեան ձեռագրերի նոյն ժողովի կանոնների թւահամարն սկսուում է ՌՃՂԵ (1195) համարով: № 759, Սինօզի և Աբգարեան ձեռագրերի նոյն ժողովի կանոնների ԻԱ. և ԻԲ. կանոնները միացած՝ կազմում են ԻԱ-ըզ կանոն, որով կանոնները ընդհանուր (24) թիւը պակասում դառնում է 23. որոմօտենում են Բ. խմբի օրինակներին:

Բ. խմբի ձեռագիր կանոնագրերի մէջ №№ 88, 450 451, 453, 736, 831. ձեմ: Մատ. Պատկ. Ալէքս. Պարտաւի ժողովի կանոններն սկսուում են 22 թւահամարով: Բացի զրանից, այս խմբի Պարտաւի ժողովի կանոնները թէև թւահամարով 23 են, սակայն ըստ բովանդակութեան լրիւ, այսինքն 24 կանոն: Այդ պակասառաջանում է, ինչպէս այդ արդէն տեսանք Ա. խմբի երեք ձեռագրի մասին ասածից՝ ԻԱ. և ԻԲ. կանոնների միանալուց:

Պարտաւի ժողովի կանոնները պարունակող Ա. և Բ. խմբի բոլոր ձեռագրերի մէջ, ժողովի կանոնագրութեան հէնց սկզբում զրւած է մի ընդարձակ նախադրութիւն:

Գ. խմբի բոլոր ձեռագրերն այդ նախադրութիւնը չունին:

Գ. խմբի ձեռագրերի Պարտաւի ժողովի կանոնները թւով 14 են. նոցա պակասում են միւս (24 կանոն պարունակող) ձեռագրերի Ա. Զ. Է. Թ. Ժ. ԺԲ. ԺԵ. ԺԶ. կանոնները:

Պարտաւի կանոնների զիտոց ցանկը չունին հետեւեալ ձեռագրերը №№ 446, 451, 450, 453, 90, 740, 741, 43, 739, 736, 87, 88, 831, 974, 761, 750, 759, 49. Պատկ. Սին. Տիր. Մատ. ձեմ: Ալէքս., Թիֆլիսիւր և Աբգարի:

Ա. խումբ.

- № 89. ձեռագիր Գէորգեան ցուցակի. բոլորգիր. գրուած է 1697 թ. Աւետիք քահանայի ձեռքով:
- № 452. ձ. Գ. ց. նոտրգիր. թիւը տեղը և գրող անյայտ:
- № 740. ձ. Կարինեան ցուցակի. նոտրգիր. «գրեցաւ կանոնագիրս ձեռամբ . . . Աբրահամ իրիցու . . . ի դուռնս ս. Պարսամայ ՌԾԳ. (1605 թ. Բ.) ապրիլ ամսոյ ի Ի:
- № 746. ձ. Կ. ց. նոտրգիր. գրւած է (1671 թ.):
- № 759. ձ. Կ. ց. բոլորգիր. մագաղաթի (փոքրագիր):
- № 974. ձ. Գ. ց. նոր գրչութեամբ. գրւած Մաղրասում (Հնդկ.) 1825 թ.
- № 761. (Հիմն. Բաժ. Մատ.) բոլորգիր. գրւած է ՌՅԳ. ամին ղեկտեմբերի 21-ին (1635 թ.) Ղազարի որդի Մկրտչի ձեռքով ի քաղաքն Լով:
- Ա. Յովհաննիսեանի ձեռագիր. նոտրգիր. գրւած է ՌՉԲ. (1639) Հայոց, Յոսատոզ, որի մականունն Թէքիրտաղ. ոմն Կիրակոսի ձեռքով:
- Սինօզի ձեռագիր. նոտրգիր:
- Թիֆլիսի կոնսիստորիայի. գրողն է Ներսէս զպիր. տեղն ու թիւն անյայտ. ձեռագիրը պատկանել է Պօլսի պատրիարք Եփրեմ վարդապետին ՌՃԶԳ. (1685 թ.) նոտրգիր:

Բ. խումբ.

- № 88. ձ. Գ. ց. ն. տր. գրչութեան տեղն ու թիւն անյայտ:

- j—№ 90. ձ. Գ. ց. բոլորգիր. զրչութեան տեղն ու թիւ անյայտ:
- k—№ 446. ձ. Գ. ց. նոտր. զրչութեան տեղն ու զրչու անյայտ. զրւած է ՌճԺԳ. ամն—1665 թիւ:
- l—№ 449. ձ. Գ. ց. բոլորգիր. զրւած 1635 թիւն. Սպաղիս աշխարհականի ձեռքով:
- m—№ 450. ձ. Գ. ց. նոր զրչութիւն. զրւած է 1780 թ Վարդան վարդապետի ձեռքով ի Պրպոլիս:
- n—№ 451. ձ. Գ. ց. նոտր. թիւն ու զրչու անյայտ. ժիշատակարանի մէջ զիրքն ընծայուած է զուռն Կաֆայի ս. Հրեշտակապետին. ՌճԼ. թ ի յիշատակ Ալմասի առն նորա Սիմէօնի Լայն (1681 թ.):
- o—№ 453. ձ. Գ. ց. նոտր. զրչու ու թիւն անյայտ. ընծայուել է 1667 թ. (ՌճԺԳ.) ի զուռն ս. Կարապետին Մահտեսի Թագէոս Շուռութեցու ձեռքով:
- p—№ 736. Կ. ց. նոտր. զրւած է ՌՄԶ. թիւն (175 թ. Բ.) Զուղայեցի Գալուստ զպրի ձեռքո Հաշտարխանու:
- q—№ 831. Գ. ց. նոր զրչու թիւն. տեղն ու թիւն անյայտ ձեմարանի ձեռ. բոլորգիր. զրւած է 1647 թ Ղարասու քաղաքում: Յովհաննէս զպրի ձեռքով
- v
w
Ռ. Մաղաթեանի ձ. նոտրգիր. զրւած է 1649 թ. Ղարասու քաղաքում: Յովհաննէս արեղայի ձեռքով:
- x
Տիրայր վարդապետի ձ. բոլորգիր. յիշատակարան չունի թիւն անյայտ:
- y
Քերովբէ Պատկանեանի ձ. նոտր. զրւած է 1636 թիւն, Կամիւից քաղաքում (Լեհաստան) Խաշատուր զպրի ձեռքով:
- j
Ալէքսանդրապոլի Հողեոր կառավարութեան. զրւած Ղարասու (Ղրիմ) քաղաքում 1664 թ. Միքայել քահանայի ձեռքով:

Գ. խումբ.

- № 87. ձ. Գ. ց. նոտրգիր. զրւած ՌԺԱ. թիւն. (1562 թ. Բ.):
- № 741. ձ. Կ. ց. զրչութեան թիւն անյայտ. նոտր:
- № 743. » զրոզն անյայտ է. եղած յիշատակարանը ցոյց է տալիս որ զրւած է եղել 1743 թիւից առաջ:
- № 739. ձ. Կ. ց. անյիշատակարան. նոտր:
- № 750. » անյիշատակարան. նոտր:

Առէ՛ք վարդ. Ալիսան

1905 p. Մանս
ի Ս. Էջմիածին.

ԿԱՆՈՆ ՍԻՈՎՆԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ

Ա. Վասն եպիսկոպոսաց և քահանայից մի ստանա
 թ պատճառս փառաց մարմնոյ զփառս շնորհաց հոգոյն.
 Բ. Վասն եպիսկոպոսաց, որ յայլոց վիճակ ձեռնա
 3 զրութիւն առնէ.
 Գ. Վասն եպիսկոպոսաց, մի իշխեսցէ առնուլ ի
 յանցաւորաց.
 Դ. Վասն եպիսկոպոսաց, չտալ հրաման քորեպի
 40 կոպոսի կամ քահանայի սեղան հաստատել կամ եկե
 ղեցի աւրհնել.
 Ե. Վասն եպիսկոպոսաց, որք մեռն աւրհնեն, և
 կամ աւելուած առնեն.
 Զ. Վասն արքեպիսկոպոսաց, ի վիճակս իւրեան
 վարդապետս կարգեսցեն.
 45 Է. Առաջնորդք եկեղեցւոյ, հիւրք և աղքատք
 վանս հանդիցեն, և ոչ ի գեւղս.
 Ը. Վասն անարգութեան աւազանաց.
 Թ. Վասն քահանայից, որ կարգեալ է սպասաւո
 րութիւն եկեղեցւոյ.
 20 Ժ. Վասն երկրորդ ամուսնացելոց, զապաշխարու
 թիւնն ոչ թողուլ.
 ԺԱ. Քահանայի պատուէր արասցեն զնշխար կե
 նաց հացին.
 ԺԲ. Վասն քահանայք ինքեանք արասցեն զնշխար
 25 կենաց հացին.
 ԺԳ. Վասն երրորդ զուգակցելոց.

1. e կանովն. e սիոնի. e կաթաղիկոսի.
 3. e հողոյն.
 16. e ի վանքս. a գեաւղս. e ի գիւղս. e ի գիւղ.
 19. e եկեղեցւոյ պարտ է որբութեամբ կիալ.
 22. e ժԱ. չունի.

ԺԴ. Վասն որք զսպաս եկեղեցւոյ վաճառեն.
 ԺԵ. Վասն կրօնաւորաց, որք տեղոջ է ի տեղ փոխին.
 ԺԶ. Վասն որք ընդ մերձաւորս ամուսնանան.
 ԺԷ. Վասն եպիսկոպոսք խնամք տարցեն աշխատաց
 և կարաւտելոց.
 ԺԸ. Վասն վախճանելոց, զազապն և զքառասունն
 և զայլ նուէրսն ի գեղջն եկեղեցւոյն տացեն.
 ԺԹ. Վասն որ բանադրեալ է եպիսկոպոսէ.
 Ի. Վասն հիւանդաց երախայի.
 ԻԱ. Վասն քորեպիսկոպոսաց մի իշխեսցէ զղուռն
 եկեղեցւոյն փակել.
 ԻԲ. Վասն աւազաց, որ յաղազս արքունի հարկաց
 զղուռն եկեղեցւոյն փակեն.
 ԻԳ. Վասն որիք պիղծ և անսուրբ ինչ կերակրեալ
 իցէ.
 ԻԴ. Ապարահից պսակ մի զնել, և եկեղեցականք
 պաշտել զհին և զնոր կտակարանս:

2. e կրօնաւորաց.
 5. e կարօտելոց.
 9. ac երախայի.
 14. e կերեալ.

ԿԱՆՈՆՔ ՍԻՌՎՆԻ ՀԱՅՈՅ ԿԱՐՈՂԻԿՈՍԻ

Պատմ. Կ. Կ.

Ուր Կատմող աստուածային աւրինադրութեան
էրնն աշակերտքն՝ առաքելաւքն ի տեսանէ, և ընդ հա
նուր տիեզերս առին հրամանս աւետարանել զբան
կենաց, ընկալան զաջողութեան շնորհ ի հոգւոյն սրբ
բոյ իջմամբ ի նոսաւ ուր էին իսկ ժողովեալ ի վերնա
տունն միով միաբանութեան հաւատով. քանզի, Ու
իցեն երկու կամ երեք ժողովեալ յանուն իմ, ան
եմ ես ի մէջ նոցա, ասաց տէր: Չնոյն և մեծն Պաւ
ղոս ասէ. Այ թողցուք զժողովս միմեանց, որպէս սո
վոր են ոմանք:

8. Մատթ. ժ. 20.

1. զյւ Սիւնի. շԱԵ տեսն
Սիւնի. Յ Սիմոնի. ու Հայոց կա-
թողիկոսի.

2. Եգւ զուր. զք զբուրբ իՎ
չունին. և գլուխս. մգբւ ԻՔ հկլ-
մոսւոյ՝ Կ իՎ ԵԸ ԹԿ Ա ժգ.

3. ժս սր. Ետ սուրբն սրբ. Եբ
պատմողք. հմո պատմող. Ե պատ-
մողք. ա յաստուածային. մի թգ՝ Կ
օրինադրութեան. Ե ցմօ օրինա-
դրութեանն.

4. Գիլմնօզստւոյ աշակերտք-
Ե յկլմնօզս՝ առաքելաւք. յիթգտւոյ՝ Կ
ի տեսանէ Ե կմոսոյ՝ ի տեսանէ է.
ժ ընդհամար Ե ընթանիւր ուս
ընթանուր.

5. հկլմնօզստւոյ ընդ տիե-
զերս. ԳտԿ տիեզերաց. Գիլմն-
օզստւոյ՝ Կ աւետարանել առին
հրաման զբանն կենաց.

6. Գկլմնօզստւոյ և ընկալան.
մ զաջողութեանն. զ յաջողու-
թեանն. յ յաջողութեանն. հտս զա-
ռօշջութիւնն. աւժեգստւոյ զաջողու-

Թիւն. մ զչնորն. ը հոգոյն. յ
սրբոյ հոգոյն. կմո՝ Կ ի սրբոյ հո
գոյն. ցօզստւոյ սրբոյ հոգոյն. ու
ի ո. հոգոյն.

7. յւ ի նոսայ. մ էին ժողով
եալք.

8. ժ սիրով. հ միով. միլմնօ
թսյ՝ Կ միաբանութեանք հ հա
ւատով. Ե ցտս հաւատովք. զ չունել
աքս՝ Կ վասն զի.

9. Ե էին. հիլմնօզստւոյ՝ Կ եր
կալք. ժ Բ. կամ Գ. Կ կամ Գ.
կմո՝ Կ տեսն. հ տեսն. Կ իմ
չունի. ը անդ և ես.

10. celos և ես. ը նոցա եմ
զ զնոյն և մեծն Պաւղոս ասէ. ու
թողցուք զժողովս միմեանց, որ
պէս սովոր են ոմանք». չունի. յ
դմեծն. կն Պաղոս. մ ցլմնօթս
Պաղոս.

11. հիլմնօզստւոյ թողցուք.
լ ոչ թէ ասցուք. յ զմիմեանց
զժողովս. Ե սովորին. ու և սո
վոր են.

Ե սոյն միաբանական ժողով ամ յամէ մեզ
արժան է հասանել. քննել և տեսանել զկարգս եկե-
ղեցւոյ, զոր կանոնեցին սուրբ հարքն, թէ որպէս ու-
նիցին առաջնորդք կամ ժողովուրդք եկեղեցւոյ: Վասն
որոյ ես, Սիրմն, որ ոչ բառ արժանեաց, այլ բառ ողոր-
մութեան Աստուծոյ եպիսկոպոսապետ Հայոց, հոգ
զայս յանձին երեւել կոչեցի գեպիսկոպոսակիցս իմ
ի հոգեկան հարկիս այսօրիկի խորհուրդ տնտեսել մեզ
սպասաւորաց բանին, զոր ընկալաք յանձն հովուել
զժողովուրդ տեսան, հաստատել զաւանդեալ աւրինա-
դրութիւն սուրբ հարքն, իսկ զթերին չնուր բարե-
պաշտութեամբ ի սոյն կանոն միաբանեալ: Եւ վասն զի
ամենայն ուրեք խափան և արդեղեալ տեսանեմք զգործ
մշակութեան վերատեսուչ զիտողաց եկեղեցւոյ, ի
բունազոյն զործավար իշխողացս, որ ընդ մեզս են եպիս-
կոպոսոցս, որ խափան եղև ի նոցանէ զալ առ մեզ:

1. զ արդ. պարտէ մեզ ա-
նի ի սոյն միաբանական ժողով
ամ յամէ քննել և տեսանել... է
այն. Կ ի այն. յ յամ. և ամէ.
«մեզ» չունի. հ զի. զ «մեզ ար-
ան է հասանել» չունի.

2. ժ զկարդ. հ գգարկու. յ
կարգս. միլմնօթս՝ Կ Եկեղեցւոյ. կար-
պս՝ Կ Եկեղեցւոյ. ու Եկեղեցւոյ.

3. զ զգուր կանոնեցին ո. հարքն»
ունի.

4. հկմնօզստւոյ զկամ ժողու-
թուրդն չունին. Եբ ժողովուրդ-
ու Եկեղեցւոյ. միլմնօթս՝ Կ Եկեղեցւոյ. զպս՝
Եկեղեցւոյ.

5. ա որո. աւս «ես» չունին.
ցյտԿ Սիւն. հն Սիւն. տս «բաս»
ունին.

6. զ «Աստուծոյ» չունի. մ
հոգս. ժ հոգս.

7. հիլմն տնձին. մ կալայ. մ
եպիսկոպոսակիցքս. զ եպիսկո-
պոսակիցս.

8. ժ և հոգեկան. ո խորհուրդ
եկեղեցւոյ և տնտեսալ.

9. և բանին տեսան. ժ ընկա-
լան. յկլմնօզստւոյ՝ անձին. մ ԵԿ
կոնօզս՝ հովիւ.

10. հ Բիթատոսի. ո զաւանդել.
ժօզ գօրինադրութիւնն. ը զօրի-
նադրութեանն. Գիլմնօզս՝ օրինա-
դրութիւն. Ե օրինադրութիւն.

11. զ «բարեպաշտութեամբ ի
նոյն կանոն միաբանել» չունի.

12. և կանոն կանոն. ի նոյն
կանոն. աւժեգստւոյ՝ կանոնն. աւժեգստ-
լմնօզստւոյ միաբանել.

13. մԿ ուրեք. յ արդեղեղեալ.
ֆտկ արդեղան. մ արդեղ. աւժեգ
արդեղ. ժ տեսանել.

14. կ գիտողաց. միլմն Եկեղե-
ցւոյ. ու Եկեղեցւոյ. մ ԵԿ ԵԿ
ունի.

15. և գործելալ. աւժեգստւոյ՝ Կ
իշխողացս. ժ իշխողացս. հ իշ-
խողաց. կմնօզստւոյ իշխողաց.
և իշխողացն. հ որք. մգգտ մեզ.
ֆգլ Կեան. հ Եպիսկոպոս. և
Եպիսկոպոսացն.

16. մգիլմնօզստւոյ՝ Կ որք. ֆգ-
իլմնօզստւոյ՝ Կ առ մեզ զալ.

հաւանական իւրեանց թղթով զրեցին առ մեզ առ
 յաւարտումն բանի զբարեգրապէս խորհուրդն: Եւ
 ինձ և որք ընդ իսն էին աստուածապատիւ եպիս
 3 պոսունք աշխարհին Հայոց, Գեորգ Ոստան եպիս
 եպիսկոպոս, Սահակ Հարքայ եպիսկոպոս, Սաղովկ Սիւնե
 եպիսկոպոս, Եսայի Գողթան եպիսկոպոս, Հարկ ե
 հասանել ի մայրաքաղաքդ Աղուանից՝ Պարտաւ: Եւ
 ընդ մեզ և բարեպաշտ իշխան աշխարհին մերոյ Ս
 40 հակ Բագրատունի, և այլ պատուական ազատք, մ
 բարեպաշտութեան աշակերտք ընդ նմա. Ատրնեբս
 Սիւնեաց տէր, Սմբատ Բագրատունի, Մերուժան Ար
 րունի, Վահրամ Խորխոռունի, Արտաւազդ Աշոց
 տէր, Վահան Վանանդայ տէր, Սահակ Գողթան, Այ
 աջողեաց ուղղիչն խորհրդոց հոգին սուրբ վատ
 45 րունն մերոյ աստուածահաճոյ խորհրդոյ ձերով հ

1. d հաւան h հաւանական բանին աայ. ecehv «իւրեանց» չունին. fghijklmnopqstvwxyJ թղթովք. fghijklmnopqstvwxyJ զրեցին մեզ ածել.
2. d ցաւարտումն բարեգրապէս. h աւարտումն. u յօրտումն. st յաւարտում. cefghijklmnopqstvwxyJK բարի. cefghijklmnopqstvwxyJK բարեգրապէս. q բարեգրապէս.
3. dghqK ընդիս. jklmnsyvxJ ընդիս. o ընդիս. s h էին.
4. K աշխարհի. j աշխարհիս. kpv Գեորգի. m Գեորգէ. o Գեորգ. q Գեորգ արքեպիսկոպոս.
5. pq Սահակ արքեպիսկոպոս. atvJK «Սահակ հարքայ եպիսկոպոս» չունին. hknopqvwxyJ Հարքայ. ms հարկայ. gj հարքա. q Սաղովկ արքեպիսկոպոս. mp Սաղովք.
6. s Եսայի. dkmp գողդան. K գողթան.
7. hkmnpJ ի մայրաքաղաքն. c ի մայրաքաղաքա. jg ի մայրաքաղաք. h Աղվանից. t Աղուանից. m պարտեւ t պարտաւորէր ընդ մեզ

- բարեպաշտ լինել. fghijklmnopqstvwxyJK «և» չունին. m «մեզ» չուն.
8. K բարեպաշտ լինել. պարեպաշտ. s իշխանն. q խարին. fl մերն.
10. tK պարեպաշտութեան բողոքումն. f Բագրատուն. f Բագրատուն. d խորունի. fghijklmnopqstvwxyJ խորունի. g Արտաւազդ. hknqK տարտաւազ. f արեւազ. o Արտաւազդ. defmowyJ աշոցա. kptան. ftvJK վաշականեան. m դաշտոց. h դաշտաց. jlx աշոցաբաղոյեան. u Աստոյան. d Սահան վանանդայ տէր» չունի. gան d Տիրան knvwJ Տիրիք. fghijklmnopqstvwxyK Տիրիկ. hnpqvwxy վանանդայ. adegijstxy գողդան K գողդան տէր. uvJ գողթան տէր. m գողդանց.
14. qe յաջողեաց. h ուղիղեաց. t ուղիղարարն. tu խորհրդոյ խորհրդոց տէր.
15. dhijklmnopqstvwxy խորհրդոց c ձերոյ. h ձերոց.

մախոհ ընդ մեզ միաբանութեամբ, ով աստուածապատիւ սրբութեամբ և պայծառացեալ ի Բրիստոս առաքինազարդ ուղղափառ վարդապետութեամբ յառաքելականդ վերամբարձեալ յաստիճան տէր Գաւթ կաթողիկոս Աղուանից, դուք և որ ընդ ձեզդ էին Աստուածապահ տեարք աշխարհիդ ձերոյ, Վարազ Բուրդակ Վաչագանեան, Վարդան Սատոյեան, Տիրակ Բարոյեան, այլովք ազատովք ձերովք, ըստ հիմնացեալ և արձանացեալ ի ձեզ աստուածային հաւատոյ բարեփառութեան, զոր հասարակաց ընկալաք յերջանիկ հաւրէն ի մեծէն Գրիգորէ: Որով դուք կալով հաստատուն և անշարժ, եղէք համաշունչ ընդ մեզ բարեփառութեան հաւատովք և գործոց բարեաց, շնորհիւն Աստուծոյ և եղիցիք:

Եւ արդ, կարգեցաք միաբանութեամբ զայս դնել սահման բարեկարգութեան առաջնորդաց եկեղեցւոյ և ժողովրդոց նոցին:

3. kn վարդապետութեան. վարդապետութեանն. dhkmnpvwxyJ առաքելականդ. jlx յառաքելական. s յառաքելական.
4. dghlknpu աստիճան. osxyJ շտիճան.
5. ls կաթողիկոս. c կաթաւաղիկոս. h Աղվանից. mq սրք t խորունի.
7. d Քորդակ. jlx վաշաբաղոյեան. u Աստոյան. d Սահանեան. t ասորեան. K սատարեան վանանդայ տէր» չունի. gան d Տիրան knvwJ Տիրիք. fghijklmnopqstvwxyK Տիրիկ.
8. lkonvyJ Քարոեան. d Քարոեան. q քարոյեան. q այլով ազատով. h ազատովք. q ձերով. h հիմնացեալք և արձանացեալք.
9. o հաւատո. d հաւատն. ac-ftvJK հաւատացն.
10. v բարեփառութեամբ h ընկալովք. g երջանիք. hkmnpvw-

- uyJK երջանիկ.
11. cdhlmnoptuK հօրէն. q հօր. cdefghkmnostuvwxyJK մեծէն. q մեծ.
12. kmnp անշարժք. t անշարժելիք. h Աստուածաշունչ. j ձեզ. K բարեփառութեան. m բարեփառութեանն.
13. dmnqvw հաւատով. hk հաւատոց. t և գործովք և գործոց. բարեաց. d և բարեաց. գործոց. jklovwxyJ շնորհաւն. h շնորհօք. n շնորհօն. s շնորհաւքն. q շնորհիւ.
14. detu եղիցովք. p եղիջիք.
15. ekmpvy միաբանութեամբ. զայս սահման բարեկարգութեան. J զայս միաբանութեամբ զայս սահման. hjloq կարգեցաք զայս սահման.
16. cdefghijklmnopqstvwxy բարեկարգութեան. K բարեկարգութեան. dfnuK եկեղեցւոյ.

1. Ա. Եզրահարս կամ քորհարս կամ երէց ստացի ի պատճառս փառաց մտրմոյ զփառս շնորհաց հոգոյն զբարե սրբութեան աւծմանն որպէս ըստ մտրմաւան զբաւման ունել անփոյթ աւնել զժողովրդոցն հիւանդութեանց և որ ի նոսա են հիւանաց ցաւոց վէլք իսկ եթէ ծուլացի լուծցի Բ. Եզրահարսաց մի լլցի համարձակութիւն յաւարակութեան վիճակի քահանայ ձեռնադրել ասպ ընդ լուծցի ինքն և ձեռնադրեալն 10. Գ. Եզրահարսաց մի իշխեսցէ աւնուլ ինչ յանցաւորս յեկեղեցի այլ յանցաւորին իւր ձեռաւք հրամայեաց տալ ի ձեռս աղքատաց զի քաւեսցէ զյանցանա իւր Գ. Եզրահարսաց մի իշխեսցեն քորհարակութեան և քահանայից սեղանս տալ հաստատել կամ եկեղեցի 15. աւրհնելի Ե. Եզրահարսաց մի իշխեսցեն միւսոն աւրհնել

1. q ժողովոց. d f g h j k l m n o p q s u x - w y J K քորհարակութեան. a d e j s երէց.
2. K ըստացի. j պատճառս.
3. f m u հոգոյն. h j n o y հոգոյ.
4. k l p q w x y հոգոյ. K հոգոյն. k սրբութեանն. d g h k m n o p y K օծմանն. q յօժմանն. y յօժմանն. J աւծման.
4. d մտրմանականն. t գմարմանական. d e g h k m n o p y զրոսմանն. q զբարեան. h անփոյթ.
5. s զժողովրդոցն. t զժողովրդեանն. q զժողովրդոցն. q y հիւանդաց p հիւանդութեան. s փառաց. E ի սուրբոց. k որին տեսեն. h j k l m n o p q s y J K հոգեկան. E հոգեկանաց.
6. u. ցոց. p եթէ լուսացի. E նայ լուծցի.
7. z A B C իշխանութիւն. համարակութեան. D իշխանութիւն համարակութեան. h q y B D աղքատաց.
8. d վիճակ. e քահանայն. z A - B C D ձեռնադրել երէց. A C D

- երէց. m p J եթէ.
9. x լուծցի.
10. h n t անցաւորոց.
11. k o p v x J եկեղեցոց. p y լուծցի. B սուրբ. q. քորհարակութեան. l n s w եկեղեցոյ. A B եկեղեցի. j C եկեղեցոյ. h եկեղեցոյց. m եկեղեց. B յայլ. g n B անցաւորին. km ձեռաւք. e g n t u y z A B C D K ձեռաւք. o p ձեռաւք. d B հրամայէ.
12. z A B D աղքատին. z B զաւանս իւր.
13. f եզրահարսուն.
14. ce ըստ քահանայից չունիլ. f g j k m n o p q s y z C կամ. B քորհարակութեան աստ աւրհնել կամ քահանայից սեղանս հաստատել. E քահանայ. z C եկեղեցիս. y J յեկեղեցի.
15. g m p t q օրհնել.
16. e իշխեսցեն. h k n p w. փոստն. j l x O միւսոն m մեռնել. q մեռն. u ձեռնոն չունիլ. a d e f g o t z A B D J K մեռն. g h q t. օրհնել. s B. փոստն չունիլ.

կամ յաւերած աւնել և տալ քահանայից. այլ ամ յաւել ի հայրապետանոցն աւոցեն ըստ կանոնական հրամանի. սուրբ. հարցն:

2. Եւ վարդապետ կարգեցեն անխափան յեկեղեցիսն. զի մի շնորհ աստուածգիտութեան խափանեացի և ճարակող. աղանդք. հերձուածոցն ի ներքս մտցեն:

Ե. Վանք շինեցան ի գեղոս զի անդ հարկից են աւաշնորդք եկեղեցոյ և հիւրք. և պղքատք. և զհայն ուրիւրացն. աւրհնութեան ի տաւանս յիջից երբայցն տանց և ի քահանայից. զբ. անդ կարգեալ եղև. և զմատակնիս. և զհաս. ի վերայնս աստուած գիտականքն:

1. j l m n z ըստ կամ չունին. d h եկեղեցի. B յաւերածն. d և չունիլ. x. այլ. d կամ յայլ. E. q A J ամ. h B ամէ.
2. q ի քահանայապետէն. h m - J ասոցեն. չունին. e p կանոնակի. h կանոնականի. s կանոնականն.
3. f l e K հրամանին. k m n p s v w J լուծցի. B սուրբ. q. քորհարակութեան. d. քահանայ. մտրոց. d. վարդապետք. հրամանակ. y վարդապետս. h. քահանային. m կարգեցին. p կանոնակարգեցին. f յանխափան. d. եկեղեցիս. h t յեկեղեցիս. q յեկեղեցիս. m չարհն. a o d e g h j շնորհ. j l աւրհնաւայի. o յաստուածգիտութեան. a o d e f g k m n o p q s u x w աւրհնաւայի. h k m p v w J խափանիցին. k J ճարակող. e ճարակող. m p ճարակողք. a e g z. ճարակող.
6. d աղանդքն. q աղանդ. h p աղանդք. h j k l n o p q w x y J հերձուածոցն հերձուածոց. f g. հերձուածոց. m. հերձուածոց. q մտցեն. q մեռն. u ձեռնոն չունիլ. a d e f g o t z A B D J K մեռն. g h q t. օրհնել. s B. փոստն չունիլ. J շինեցաւ. e g t ի գեղոս. e j l x

- զիդ. f h k m o q u v w y J ի գեղոս. ads ի գեղոս. t u շինեցին զի հարսանիք.
8. d f h K եկեղեցոյ. u եկեղեցոյ. l հիւրք. k աղքատք. t u աղքատք զի օգտիցին (u աղքատցին) և յանցանքն. գեղջացի. (K u գեղջացի) շինակար. ի յաղութից. (u ի յաղութից) և հանապապարդ (u հանապապարդ). u աղքատագոցն. l ի լուսաց բանից յարտոս վարդապետացն. միջ. մերձաւորանքն իւր լուծցի. p u. այն թէ տես աւանդն. և զհայն երկրացն. d. մեռնականն. և զհայն երկրացն. h ներքոցն. J ներքոցն. v w ներքոցն. h. ներքոցն. 9. a c d e k p v x y աւրհնութեամբ. m օրհնութեանն. h q օրհնութեանն. t օրհնութեանն. a c d e q t x ի տունն. h g n o p u K. օրհնութեանն. m ի տունն. q z ի տունն. j ի տունն. l ի տունն. նական. e d h q y երկր. h j k l m n o p q s u v w x y J տանցի.
10. j m. ի քահանայիցն. b ներք. h կան. e g. զմատակնիս. h k p q. s y. զմատակնիս. d j l m n o v w J զմատակնիս.
11. a o d e g h j k l m n o p q s u v w y զմատակնիս. t. գեղապետ. h k p E ի վերայս. p աւանոյն. e p գեղականք. l գեղականքն.

և վարձ տան նահապետի և աւերեն զվանսն, և զոյս
 և զպաշտան և զխնկարկութիւն ի վանացն և եկե-
 ղեցոյ խափանեն: Զայնպիսիսն ծանր նորովիք կապեալ
 եմք և բանիւ Աստուծոյ. մի իշխեսցեն ժողովրդա-
 5 կանքն այնմ շնորհի. թող ի վանսն երթայ ամենայն
 հասն ըստ առաջին կարգաւորութեան հարցն: Եւ վա-
 նական մի իշխեսցէ տանել ինչ ի տուն իւր. իսկ եթէ
 յանդգնեսցի, ի մեղս եղիցի նմա:

Բ. Եւ տեսանեմք ի տեղիս տեղիս անարդեալ զսուրբ
 10 աւագանն մկրտութեան, ի չպէտս համարեալ ի տղէտ
 և յանմիտ քահանայից. և զճուր լուացման հանեն
 արտաքս հեղուն ի կոխումն և յապահանութիւն:
 Յայսմհետէ մի իշխեսցեն զնոյն անպատուութիւն առ-
 նել սուրբ աւագանին. այլ ընդ այլ սրբութիւնսն պա-
 15 տուով կայցին, որպէս զսուրբ սեղանն և զխաչ՝ վե-
 րարկուաւք ծածկեսցեն, խնկարկութեամբ պատուես-

1. d վարձուն նահապետի. h զվարձ. adhjklpt աւիրեն.
2. dghnop զպաշտան. q պաշտան. c զոյս. զպաշտան. զխնկարկութիւն. s զպաշտանն. K զպարթս և զպաշտան tu զպարթս, զպաշտան պատարագաց զոյս. q խնկարկութիւն. tK զխնկարկութիւն. g խնկարգութիւն. d ի վանիցն. t ի վանաց եկեղեցոյն. f ի վանաց. df եկեղեցոյն.
3. fgtK խափանեսցեն. q զաչնպիսին.
4. u կապել հմք. dhjmntswJ բանիւն. w «իշխեսցեն» չիք.
5. gjnopqsy ի վանս. ftxK վանս. ajlovx երթաւ.
6. j ընդ. f կարգաւորութեանն. K կարգաւորութեանց. K «եւ» չիք. t ի վանական.
8. dh անդգնեսցի. K յանդգնեսց. gtuK ելցի նորովիար. adjw նմայ. fgtu «նմա» չիք.
10. cefghijklmnopqyJ աւագանս. uK աւագանսն.

11. kmnopqwyBDJ անմիտ. dD ջուր. mn աւագանին. լուացման. k աւագանին. dABD լուացմանն. hw լուացման.
12. z յարտար. B յարտարոյ. g հելտուն. g կողումն. n յանապահանութիւն. dB ապահանութիւն.
13. d այսմ. v «մի իշխեսցեն» չունի. klpw անպատուութիւն. d անպատու առնուել t անպատուութիւն. D անպատուութիւն. v պատուութիւն. aefghjnsuwxvzABAJK անպատուութիւն.
14. j զսուրբ. c այդ. sA սրբութիւնս. tB սրբութիւն. d պատուելով. kp պատուով.
15. t կայցեն. dfghknopstuvwxyz-ABCDJK «սուրբ» չիք. fmnuy գեղանն. A «և զխաչ» չիք. d զխաչն. m վերարկօք. ghuptay-ABCDK վերարկօք. d վերարկօք. q վերարկօք.
16. q ծածկեսցէն. dghjklpqstw-yzABCK և խնկարկութեամբ. m պատուեսցին.

ցեն. և զճուրն անդէն ի նմին կորուսցեն. և քահա-
 նայ, որ անցանէ ըստ այս հրամանն լուծցի:

Թ. Քահանայ, որում կարգ հասեալ է տարեկան սպա-
 սաւորութեան սրբոյ եկեղեցոյ սրբութեամբ և ար-
 5 զարութեամբ կայցի գեկեղեցին և անխափան ի տուէ
 և ի զիշերի կատարեսցէ զաղաւթս աստուածային:

Փ. Երկրորդ ամուսնացելոյն մի թողցէ ի կարգէ ապաշ-
 խարութեան, ինքն պարկեշտ արբցի և ապա եթէ ի գեղիս
 արբեցութեան գտցի՝ լուծցի:

ՓԱ. Քահանայք պատուէք արայցեն արանց և կանանց
 և զստերաց նոցա զի չարացեն ընդ հեթանոսի զու-
 զութիւն, չէ ամուսնութիւն, այլ անաւրէնութիւն և
 պիղծ խառնակութիւն. զի զինչ բաժին կայ հաւա-
 տացելոյն ընդ անհաւատին. զի չար է քան զհնութիւն.

1. addefkpturwxzCJ անդրեն. j ի նմին աւագան. fghklmnopqs-vwxyzABCJ ի նմին աւագանին. uK կորուսցեն. ի մէջ աւագանին. q ամիսիեսցեն. o քահանա. hABD քահանայն.
2. C անցունի. js յանցանէ. tmwzBCD ընդ. q ըստ այսմ չիք. gjklmnopswxyzBCD այս. tK «այս» չիք. t հրամանաւ. duK հրամանի. c հրամանն. q զհրամանաւ.
3. o յորում. d կարգի. v հասեալ կարգ. jklmnopqswgJ հասեալ է կարգ. d սպասաւորութիւն. g սպասաւոր.
4. glnmostvwJ «սրբոյ» չունին. dfhjmoauxK եկեղեցոյ. y յեկեղեցոյ. J յարգարութեամբ.
5. t «գեկեղեցին» չիք.
6. m կատարեսցին. v գլխորհուրդ գաստուածային տղութք. d զպարթս. fjsuwxvz գաստուածային աղաւթս. gtK գաստուածային աղաւթս. nJ գաստուածային աղ. o գաստուածային աղութ. p գաստուածային աղութք. qs

- գաստուածային աղութքս եզրս ծո.
7. g ամուսնացելոյն. t երկրորդ ամուսնացելոյն. q ամուսնացելոյն fgklmnopqstuvwxyzJK թուուցէ. jlx թողացուցին.
8. dhklmnopqs wxyJ պարկեշտարար. jI պարկեշտութեամբ. d կացցէ. k ապայ. dms թէ. d զիխութեան գացի. K ի գիս.
9. v արբեցութեան.
10. j քահանայ.
11. hjklmnopqsvwxy ոչ արասցեն. J ընդ հեթանոսի ամուսնութիւն չէ ամուսնութիւն, այլ անաւրէն պիղծ զործ շնութեան խառնակութեան. zABCD ընդ հեթանոսի ամուսնութիւն. չէ ամուսնութիւն, այլ անաւրէն և պիղծ խառնակութիւն. d զուգորթիւն և պիղծ խառնակութիւն. f ի գուգորթիւն q զուգորթութիւն. ընդ հեթանոս ի գուգորթիւնն.
12. hklmnopJ զիչէ. jksx անաւրէն. glnmnoquvz անաւրէն.
13. aefghlmotvx կա. fgjms հաւատացելոյն. d հաւատացելոյն. nJ հաւատելոյն.

2307 յս

և որ գարշադոյն է քան զշնութիւն անբանական յանցանք
 ժԲ. Բաճանայք մի իշխեսցեն զնշխար կենաց հացի
 մանկանց կամ զինտուրաց տալ առնել, այլ ինքեան
 արասցեն և ի սրբութեան բաժակն բաւական արկ
 ցեն զբաժակին և մի խառնեսցեն այլ բաժակ յետոյ
 ժԳ. Երրորդացն զուզումն խառնակութիւն է, պղծա
 դործ շնութիւն անբանելի յանցանք. այնպիսիքն եթ
 անկաշխարութեամբ կամին ջնջել զմեզս նախ որոշե
 ցին ի միմեանց խապառ, ապա եղիցին արժանի ապաշ
 իարմութեան և քահանայ որ զուզաւորութեան նոց
 պատճառ լինի լուծցի և նդովիցի
 ժԴ. Որք չե՞ հասեալ ի ժողովրդականաց յայն որ
 նեղութենէ հարկաց անձինքն հասանեն ի վաճառ, և
 նակառ ինչ ի գոյութեան լինի և վճարեսցէ զեկե
 15 ղեցի կամ զսպաս սրբութեան կամ ի կարասւոյ
 կամ յանդատանաց եկեղեցւոյն նդովեսցի յԱստու

1. d որն չիք. d գարշութիւն
 և պիղծ աղտեղութիւն բնակու
 թիւնք նոցա. cegilkmpvwx գար
 շադոյնն. J գարշադոյնն. E որ
 գարշադոյն է քան զշնութիւն
 չիք. f յանբանական. hjklmnpq
 svwxJ բնական.
2. tyK զնշխարս. d զնշխարք.
 q զնշխարն.
3. m զինուաց. l առնուլ q
 ունել. d և առնել. c այդ.
4. kmw սրբութեանն. J ի
 սրբութիւն. t բաւականացի. t
 «արկցեն» չիք. K արրցեն.
5. dqt բաժակին. fghjklmnop.
 svwxJ այլ զինի. c այդ. q յետոյ
 այլ զինի. uK այլ զինոյ.
6. jklmnopsvwx զուզութիւն.
 հզ. զուզաւորութիւն. d պղծայ
 գործ. zABD և պղծագործ.
7. mp շնութիւն է. s շնու
 թեան. d անբանելի. B անցանք.
 kmnpvwx այնպիսին. tyB այն
 պիսիքն եթէ կամին ջնջել զմեզս.
 C թէ.
8. zBCD կամիցին. djhqstyA-

BCD որոշեսցին. aethmpvzJ որո
 շեսցին.
 9. p և սպա. u ապայ. uK ա
 պաշխարութեան արժանի.
 10. o քահանա. B որ. hmq դու
 զութեան.
 11. fhnpvtuvwzABDK լինի. C լի
 նիցի. d լուծցին. d նդովիսի
 jlpqstxyzABCD նդովեսցի.
 12. p որ. m ի ժողովրդակա
 նացն. fu այն. BC ի ժողովրդա
 կանացն յայն, որ ի ժողովրդակա
 նայն. p ի նեղութեան.
 13. FuK անձինք. f հասանելի
 J հպանին. hmnp վաճառ. d վա
 ճառեսցէ զեկեղեցի.
 14. miz ի գոյութիւնն u գոյու
 թենէ. B ի քառութեան լիցի.
 15. f բապար. kmnpvwxJK սպաս.
 zA գոյապար. BD սպար. C գպաս.
 dfgHBCDK ի կարասոյ. A ի կա
 րասո. emJ սրբութեանն.
 16. ABD և. n զկամ յանդա
 տանաց եկեղեցւոյ չիք. BDJ ան
 դատանաց.

ճոյ և ի մէջ. և զայնպիսին մի քո կոչեսցէ քրիս
 տոնեայ:
 ժԵ. Կրանաւոր որ առեալ է զկրան սրբութեան և
 տեղափոխ լինի ուխտէ յուխտ արգելեալ լիցի և մի
 3 որ իշխեսցէ զայնպիսին ընդունել այլ ուր ընծայե
 ցաւն ի Բրիտանոս ի նմին տեղի կատարեսցէ զառա
 քինութեան իւրոյ զհանդէս և կատարեսցի բայց
 թէ յառաջնորդաց կոչեսցի յառաջ յառաջնորդու
 թիւն եկեղեցւոյ և վարդապետութիւն հանելի ի Լ
 10 ըումն առտուածեղէն ուսման առաջնորդին
 ժԶ. Առաջին սուրբ հարքն յիւրեանց ժամանակս աղե
 լին զազատս և զանազանս յանդան մերձաւորութե
 նէ. այժմ առ մեք լուծեալ տեսնեմք մանաւանդ
 յազատաց զկանոն հարքն զի անխելի խառնին առ
 15 իւրեանց մերձաւորսն անկարգ ամուսնութեամբ: Յայ
 սրմ հետէ զորրորդ դարմն մի իշխեսցեն ամուսնու

- egjklmnopqstw եկեղեցւոյ. cdza
 կեկեղեցւոյ. muCK եկեղեցւոյ. f յե
 կեկեցւոյ. yJ յեկեղեցւոյ. afjkw
 xAJ նդովեսցէ. hJB Աստուծոյ.
 1. aswD գայպիսին. d այնպի
 սին. q զայնպիսի. u յայնպիսին.
 ec բրիտանոսիսայ. goAB բրիտա
 նիկա. uK բրիտանոս.
3. dghmnopqK կրօնաւոր. acd
 eghjklmnopqswxyJ ուր. t առեալ.
 fjksvxJ զկրանս. de զկրօն. ghlm
 nopqK զկրօնս. m սրբութեանն.
 4. dp յուխտէ. f ուխտի. tuK
 ուխտի. ch ուխտ. d յարգելեալ.
 5. c այնպիսին. x այդ. uxK ըն
 ձայնցաւն. n ընծայեցոն.
 6. fghjklmnopqstuvwxyJK
 բրիտանոսի. ghklmnopsvwxJ տեղ. t
 «անդի» չունի. y տեղող.
 J կատարէ. v կարացէ.
 8. dhljklmnos եթէ. eqv առաջ
 նորդաց. ntu «յառաջ» չիք. p յա
 ղնորդութիւնն.
 9. dfhjmi եկեղեցւոյ. u եկեղեցո
 y յեկեղեցւոյ. u զվարդապետու

թիւն.
 10. quyK ուսման. d յառաջ
 նորդին. tk յառաջնորդութիւն.
 u յառաջնորդութիւնն.
 11. acefgloswx Յառաջ առաջին.
 dhkmnpqsvyJ Յառաջին սուրբ. tu
 «առաջին սուրբ» չիք. j առաջ
 dhkmnpqstw իւրեանց. q «արգելին»
 չիք.
 12. kl «և զանազանս» չիք. mqy
 արհան. g մերձաւորեալ.
 13. d յայժմ. deglmopq «նոր»
 jklx «նոր» futK «նոր» ac «նոր»
 fhkmnpqstuvwxyJK «պատաս»
 14. fkmnopstuvwxyJ «կանոնի» g
 «կանոնն» s ընդ. tuK «առ» չիք.
 15. tuK իւրեանց. d մերձաւորսն.
 u անարգ. g ամուսնութեան գու
 դի. ffuK ամուսնութեամբ գու
 դի. j այժմ. uK արդ յայժմ.
 16. jklmnopwyl ի «չորրորդ դարմ»
 v իցէ չորրորդ դարմ. x ի «չոր
 րորդ դարմն» dfgsuK «չորրորդ»
 mq ի չորրորդ. t միջև չորրորդ
 d ամուսնանալ և գուգի.

թեամբ զուգիլ՝ ապա թէ ոչ՝ նորոգեցին ի մէջն, ինքեանք տացեն պատասխանի Աստուծոյ ի մեծութեան նորա դատաստանի:

Ժէ, Տկարքն քանդի ի տանց ընտանեաց և ի քաղաքաց իւրեանց մերժեալք և հալածեալք եղեն առ ջին սուրբ հարքն բարեպաշտ իշխանաւքն անկերանոց շինեցին՝ ուր զնոսա ժողովեցին և վիճակօ կարգեցլ զաւտուաց՝ անդր տալ զտուրս որորմութեան ի միլ թարութիւն նոցա:

40 Այժմ ի տեղիս տեղիս այն աւերեալ է, և ելանն տկարքն յայլ մուրդացն վիճակաց անունն զմուրդին. նոքա գրկին ի միմեանց, և չքաւորեալ շրջին Յայամ հետե հոգ լիցի եպիսկոպոսացն և նոցին ազատաց և այլ վիսաւորացն հաստատել զաւերեալ յարկս շինու թեամբ. ժողովել զանկեալսն և պատուէր առն ժողովրդոցն՝ որք վիճակաւ են հաստատեալ նոցա առնել որորմութիւն, և աւտար վիճակաւորաց չտա

- 1. e զուգեալ. adefghijpx զուգել. u ապայ. յլ եթէ. d «իմենք» չիք.
- 3. jklmnopqsvwxyJ դատաստանին.
- 4. e զկարքն. d ի կարքն. t իոկարքք. q տկարքն քահանայի. elv զի. uqJ ի տանց և. adefgijklmnopqstuvwxYK յընտանեաց. adefkjlpqtu «և» չիք.
- 5. k մերժեալք եղեն. q միլժեալ. q հարածեալ. u հեծեալք. d «առաջի» չիք.
- 6. e հարք. kmnvwJ իշխանքն. dq իշխանօք. gotuK իշխանօքն. d անկերոցս. a անկաներոցս.
- 7. djknvwJ ժողովեցին. lmopsoxy ժողովեցին.
- 8. acefghkopqsuvwyK գաւառաց գաւառաց. յի գաւառաց աւագաց. t ի գաւառաց. d գաւառաց. j անդ. q տուրս. l «գաւառ» չիք.
- 10. h այժմ ի տեղիս այն. fuK և

- այժմ. aedemaxJ «այն» չիք. fghijklmnopqstvw աւերեալ է. d յեկանն յայց մուրդացն վիճակաց.
- 11. adehjkpquvwx յայլ. m մուրդացողացն. q մուրդաց. ep վիճակացն. cfuK վիճակացն.
- 12. x միմեանց. d չքաւորեալ.
- 13. q յայնմ. jklmnop իպիսկոպոսաց. tK «և նոցին ազատաց» այլ վիսաւորացն չունի.
- 14. aefotuvxE յայլ. fj հաստատեալ. hjklmnopwxy գաւառեալն. գաւառարան. jlx յարկս.
- 15. dm շինութեանն. k առնել զովրդականացն. q ժողովրդոցն s ժողովրդոցն. hklosxy վիճակաւս u էին. fuK նոցա հաստալ. acde gjlpt հաստալ.
- 17. m առնել. dgoqyK օտար հկmnp յօտար. vwJ յաւտար fhklmnopstuwY վիճակաւորացն.

ինչ: Եւ մի ոք իշխեսցէ անցանել ընդ այս հրաման: ԺԼ. Յիշատակ վախճանելոցն ի յընտանեաց նոցա, որ ինչ ըստ կարգի աւրինաց քրիստոնէութեան, զոր հրամանաւ սուրբ հարցն կատարեն զմիլթարութիւն հոգոց նոցա. կամ զքառասունս և զազապս ի հանդիստ նոցա, կամ զայլ տուրս, զոր ինչ և համարիցէ վախճանեալն հոգոց իւրոյ, մի իշխեսցեն յայլ եկեղեցիս կամ ի կրօնաւորանոցս տալ այլ անդէն դեւղջն եկեղեցւոյ երկրուն լիցին, եկեղեցւոցն և վանացն այնպիսեացն հասք. և իւրեանց տան երկրուն՝ ուր շնորհաւք սուրբ աւագանին վերստին եղև ծնեալ և պատկեալ և կենացն հացիւ կերակրեալ, ուստի և յուրարկեալ՝ առ Աստուած երթայ:

Իսկ Յորժամ հարկաւորն յիւր յեկեղեցին կատարեալ լինի, և կամեսցի յաւելորդս ինչ առնել յայ

- 1. fuK և մի ինչ ոք. aedefgotuwYJK երանել acdeygpqtuxK ըստ այնմ. hmiw այն hy հրամանս. d հրամանիս. fuK հրամանացս.
- 2. cjuK գանիչատակ. dghklmnopqstuvwxY ի յիշատակ. t «վաղճանելոցն. s յընտանեաց. x ի յընտանեաց.
- 3. t կարգին. dghmnopqK օրինաց. J յարկնաց. d քրիստոնէից. m քրիստոնէութեանն. q քրիստոնէութեան.
- 4. t սուրբ հոգւոյն. q հարց.
- 5. ftu ոպց. egklmnopqsvwx հոգւոց. t կամ զայլ տուրս, զոր ինչ և հրամայեացէ վախճանեալն հոգւոյ իւրոյ, մի իշխեսցեն ... dfuK զի. յլ զքառասունսն. ahtx զքառասուն.
- 6. dfgghjlnopqsuvwyK հրամայեցէ. 7. eq վախճանեալ. f վախճանեին. y վախճանեալն. dhmou հոգոյ. g հոգւոց. jloqsxy իւր. jluq այլ.
- 8. dep ի կրօնաւորանոցն. gK ի կրօնաւորանոցս. t կրօնաւորացն. u կրօնաւորացս. lmnop ի

- ւորս. k յայլ K անդէն. egpt կրօնաւորս. jksvwxY ի կրօնաւորեալջն. d ի դիւզն երկրուն լիցի. cu գեաւղջն. kmnopqsvwY դեղք. lwx գեղջ.
- 9. fjhmtuK եկեղեցւոյն. gknopqsxJ եկեղեցւոյն. f երկրոցն լիցի. tuK «երկրուն» չիք. fghklmnopqstuvwxJK «եկեղեցւոյն» չունի. d և եկեղեցւոյն. j վանացն. gkp այսպիսեացն. q այսպիսեաց.
- 10. d հասքն. fuK հասք. g հասա. t հասկ. d տանն. dotJK երկրուն. dhklmnopq շնորհօք. tK շնորհօքն.
- 11. hjklmnopqvwYJ աւագանաւն. d «եղև» չիք.
- 12. sK կենաց. epqstuK ուրարկեալ.
- 13. go երթա. fuK երթայ առ Աստուած. t «երթա» չիք. J երթալ.
- 14. t հարկաւորան. hqy իւր. eglphos. wxJK եկեղեցին. q եկեղեցի. o տարեալ.
- 15. q կամեսցէ. djknvwY առելորդս. eml առնելորդս. hkmnopqvwYJ այլ.

եկեղեցիս կամ ի կրանուորս կամ յաղքատս՝ ապա լիցի համարձակ ինչ:

ԺԹ. Ժողովրդական ոք, որ յաղազս պէսպէս ինչ սխալանաց բանադրեալ լինի յեպիսկոպոսէն. թէ մեռանի մի թաղեացէ զնա քահանայն, և ոչ երեխայ մկրտել և թէ դէպ լիցի երախային հասանել այնպիսոյն մեռաներ, քահանայն մկրտեացէ զերախայն և թաղեացէ զմեռեալն, և զայլ կապանս բանին պնդութեամբ անլոյճ պահեացէ:

Ի. Իսկ եթէ զիպեացի երախայի հիւանդանալ և քահանայն հեռի իցէ և ընթանան առ քահանայն ընտանեացն ի կոչել անդէն, ուր զիպաւ քահանայն

1. յ յիկեղեցիս. dehgkmnopqK ի կրօնաւորս՝ dkmnoqJ աղքատս. u ապալ.
2. dfgklnoxJ համարձակ տանել. hijvw համարձակ տանել ինչ. s համարձակ ինչ տանել. tuK համարձակ. fuK քինչ. չունին. y յառնել ինչ.
3. adejlmux ժողովրդականք. A ժողովրդան. zB) ի ժողովրդեան. f արեպտս չիք. adfgsuA սղարանաց.
4. ABCD արինի չիք. յլ լինին. t լինի յիրէ. hf եպիսկոպոսէն. lxD յեպիսկոպոսաց. fuK մուռա. BC. մուռանիցի. aceghjklmnopqsv-wxyJ մուռալ.
5. f չի թաղի. tuK չթաղի. aceghjklmnopqsvwxyJ թող չթաղէ. dABD չթաղին քահանայքն. uK արնա քահանայն չիք. d քահանայքն. aceghjklmnopqsvwxyJ նմա քահանայ. K զերեխայն քին. f զերեխայն. A զերեխայ իւր zBD զերեխայն իւր. aceghjklmnopstvwxy երախայ. d մկրտեն. fuK մկրտեացէ. t մկրտէ.
6. d ապա թէ. acefghjklmnop-q.wxyzABCDJ «թէ» չիք. tuK և թէ այնպիսոյն. K (երեխայն) երախայն դէպ լինի մեռանել. z լինի-

- ցի. js երախային. d երեխա ին. huzBD երեխայի. s անուար չիք. fmqzABCDJ այնպիսոյն. d այն. պիտոյ. acdegpqstu մեռանելոյ. fj-lox մեռելոյ. hmnvwJ մեռելոյն. zABCD մեռելոյ.
7. dmzBDK կրեխայն. q զերի-խայ.
8. zABD. գմուռեալ ընտանեացն նորա. j զայլն. t կապանս. zBD պնդութիան.
9. zABDկապեացէ.
10. zABCD դէպ լինի. dhzD երեխային. mqK երեխայի. s երախային. A երեխաի. B յերեխայի. j այն. փոխ. քահանայն. qu քահանայ.
11. cf հեռիցէ. qK ընթանան ընտանեացն. gklmnopxyzACJ ընթանան յընտանեացն առ. jy ընթանան յընտանեացն առ քահանայն, սկսցի զկարգ մկրտութեան .. uwABD ընթանան ընտանեացն ... f ընթանա ընտանեացն. s ընթանան ընտանեացն. t յընթանան ընտանեացն. q ընթանան. ghjklmnopqsvwxyzABCDJ առ քահանայն ի կոչել անդէն ... m ընտանեացն քահանայն.
12. K կոչել. A որ զիպաւ. d դեցաւ. v զիպաւ.

սկսցի զկարգ մկրտութեանն երախային եւ եթէ դէպ լիցի երախային մեռանել յորժամ եկեացէ քահանայն և կնքեացէ սուրբ նշանաւն զգլուխն և թաղեացէ ընդ Բրիտանոսի ընդ մկրտեալն: Այլ կանոն ի վերայ ակամային զիպեացի:

ԻԱ. Գորիսկոպոսունք մի իշխեսցեն զգլուռն եկեղեցւոյ փակել և խափանել զաստուածային աղաւթիցն ժամն վասն ընթրեացն կամ վասն միոյ ուրուք յանջանաց. բայց զպարտաւորս աւր ընթրեացն և զմեղուցելոցն անձինս՝ բանադրեացն:

ԻԲ. Գեւղջ աւագ, որ յաղազս արքունի հարկաց ըզդուռն եկեղեցւոյ փակել տայ բռնաւորին և աստուածային ժամուն աղաւթիցն խափան արացէ՝ նզովեսցի ի կեանս և ի մահ:

1. q սկսցի. tB սկոսանիցի. zA-DB և զկարգն. zAD մկրտութեան. tu արախային չիք. hkmvwJ անուն երեխային. acdefghjklmnopqsxyzABCD յանուն երախային. mh-BK երեխային. d երեխային կատարել. B թէ.
2. dmqzB երեխային. zABCD քահանայն տարցէ ի զլուս զխորհուրդ սուրբ մկրտութեան ի վերայ վախճանիլոյն. զի ասանդեցաւ ի ձեռն հրիշտակաց սրբոց.
3. f ընկեացէ. n նշանսն.
4. d ընդ օրիօքն Բրիտանոսի. dfy արնոյ չիք. q աւր կանոն ի վերայ ակամային զիպեացի չիք.
5. K ակամայիցն. k զիպեացէ. zC ցիլ.
6. a cdefghjklmnopqstuvwxyzADJK քորիսկոպոսունք. B յրեպիսկոպոսունք. fuK զգլուռն. jhpm-dusvwC եկեղեցւոյն. A եկեղեցւոն. z յիկեղեցւոյ.
7. A խարանի. dghmnopyzAC-yJK աղօթիցն. q աղօթից.
8. fhjklmnopqsvwxyzABCJK ժամ. hkmnvw որ ընթրեաց. gopquyC-

- AK օր ընթրեացն. acdefjlstxy աւր ընթրեաց dvz և կամ. zAB միւ. zABCD իրիք. zA անցանաց.
9. df զպարտաւորսն. t պարտաւորսն. d յօր. gkmnopqyuzK օր. l ընթրեաց. d զանձինս մեղուցիլոցն.
10. oAD յանձիս. q բանադրեացէն. zBD բանադրել չարաչար. AC բանադրել.
11. acft զեւղջ. e զեօգ. dj-lmpquxzACD զեղջ. gh զեօղ nvyJ զեւղջ. o զիւղջ. B զեղջ. t աւակ. j աւագն. B աւագ. t աղագս. K անքունի. d հարկեաց. d եկեղեցւոն. fjuzK եկեղեցւոյն. A եկեղեցւո. mC եկեղեցւոյ.
12. nopABD առ. d յանօրեաց. A աստուածափոխ. բռնաւորին. A աստուածափն.
13. d և աղաւթիցն. eghlmnopq-xyzABCJK աղօթիցն. q աղօթից. B խափանս. D վարան. d ապացէն. d նզով. zAD նզովեացի յաստուծոյ.
14. C յաստուծոյ ի կեանս. u ի կեանք.

Ի՞նչ գրեցիրք ինն յանաբնաց և ախմայ ա
 քաղցի կամ ի հարկէ նոցա կերկցն յանուրք և ի
 պիղծ մօռյ յորժամ գործ արարցի նոցա Աստուած
 պիւրեանց տեղիս ամ յի ջերմեռանդ պոռի ապաշ
 5 խարեսցէ արտասուաք պահաք և ազաթիւք ար
 սոքոյ եկեղեցոյ և եթէ զիսպանք այն իսկ իցն
 նմա՝ հարգութեցի աւրինաց և զուրաթ և զզուր
 շարաթի իւզառ պահացի
 10 Նոյն կանոնք եղիցի և առ կանայս որք ախմայ
 յութեամք պղծին ի հեթանոսաց

1. fgjklmnopqvwxyz դերակար. cehC գրեվար. yABD դերկար. J գրեկար. deghlmnopzA. C յանորինաց. qy անորինաց. uD յորինաց. szABCD. տկամա. dm յսկամայ.
2. m քաղցին. zB. և կամ. d. կերկցէ. y կերկցն. yBD անուրք. klmnopswyAGDJ էի պիղծ. gfu. և պլծոյ. v և պիղծ. B և անպիղծ.
3. ftu մտէ. A մտ. B մտու և. z արացցին. n պտուած չիք.
4. egghdkmnpqzBJ. իբրևանց. fklmnoyCJ. ջերմեռանդն. ջերմեռանդն. t արաշխարհոցն. D. ապաշխարհ.
5. deghlmnopqyC արտասուաք. edgmprqtuzACJD պահօք. klnovxy պանուք. f պանուք. deghlmnopqyuzABC ալօթիւք. A արտաք. B ջարտաք. J արտաք.
6. dfhmonzC եկեղեցոյ. D իկեղեցոյ. B թէ. մեռ. սղապանք.

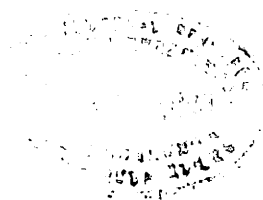
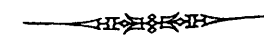
- B սխարանքն. d այնպիսն. A ևն. ինչի իցին.
7. adafqtwaABCD նմայ. gefh. Is. wyADJ. աւրինաց. dhmapqut. օրինաց. oC յորինաց. y գրարթ. թրն. qghzAGD. Զուրեքքարթ. պղծի. գրեկարթ. adexuzAB պլորեքշարաթի.
8. A: պանուցէ.
9. ghmABCD կանոն. s. կանոնք. B ձգու. ապ. dzABCD. ր. f. օր. t արաշխարհ. թիւանք.
11. t ճիւղաւոր յուրի. edghl. mopqyAC. իօսեալ. zBl. իօս. ցեալ. t ի տան ասն. u ի տալ ասն. w. ասն չիք. lxAC. իթէ. hklmnopqvwxyzJ. ապաշխար. m. ապաշխար. d ապաշ. g. ապաշ. uzD ապաշար. t ապաշարիցի. dh իկեղեցի. mq իկեղեցի.
12. g. քանանք. u. քանանք. dfghmzBCD. պիւրիւրն. A. պիւրիւրն. ստն. B. պիւրիւրն. գնէ. և աղբնէ. կամ ...

զուգել ընդ առն յամուսնութիւն մինչև սրբեցի յապարհէն և ապա ամուսնացին:

1. chtACJ ամուսնութիւն. m	szC յապահարէն.
զուգութիւն. eDx յապահարին. B	2. du ապայ. dhklmnopqvwxyz-
ապահարէն. p յապահարինէն. dtu-	ABCD ամուսնացի.

acedfghijklmnopqstuvwxyzJK ունին ի՞նչ կանոնից յետոյ:

Եղիցի ձեզ ամենեցուն եկեղեցականաց և աշխարհականաց պաշտել ի գիրք սուրբ ի հին և ի նոր կտակարանաց. Մովսէսի գիրք՝ Ծննդոցն, Ելիցն և Ղևոսականն, Թիւք, Երկրորդ աւրէնք, Յեսալ Նաւեայ, Դատաւորացն, և Հռութայն, Թագաւորութեանցն. Դ. Մնացորդացն զրոց աւուրք, և Բ. Եզրի բանք. Գիրք Յորայ, Սաղմոսացն գիրք մի. Սողոմոնի Գ. գիրք: Բ. տասան մարգարէքն, Եսայի, Երեմիա, Եզեկիէլ, Դանիէլ: Եւ արտաքուստ պատգամաւորեցի առ ի ուսուցանել զձեր մանկունս զուսումնարազումն Սիրաբայ իմաստութիւնն zABCD չիք:

Ա. Վ. Գլխեանի Աւխաստիութիւնները.

	Գին.
1. Ամուսնութիւն, Ամուսնալուծութիւն և Քաղաքացիական պատկ 1904 թ.	75 կ.
2. Միջպագային Իրաւունք. 1904 թ.	50 կ.
3. Ամուսնութեան մասին ռուսաց պետական և Հ. եկեղեցու օրէնքներ ու կանոններ 1904 թ.	50 կ.
4. Կանոնք Ներսէսի և Ներշապուհի. 1905 թ.	—
5. Պարտաւի Ազգային ժողովի կանոնք. 1905 թ.	—

«Ազգային գրադարան

NL0217642